

**СПЕЦИФИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА
В СПОРТНИТЕ УЧИЛИЩА ЗА ОБУЧЕНИЕ
ПО
ПРАВНО-НОРМАТИВНА УРЕДБА
НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА XI КЛАС**

УЧЕБНИК

5 теми, разпределени в 5 раздела

Автор:

доц. Васил Димитров, доктор

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I. Тема 1. Правно-нормативна система. Основни положения	3
РАЗДЕЛ II. Тема 2. Характерни особености на спортното право.....	7
РАЗДЕЛ III. Тема 3. Роля на държавата в спорта	11
РАЗДЕЛ IV. Тема 4. Граждански субекти в спорта.....	16
РАЗДЕЛ V. Тема 5. Реализация и защитни механизми в спорта.....	20
ТЕСТ	24
НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ.....	28
ЛИТЕРАТУРА	28

РАЗДЕЛ I

ТЕМА 1. ПРАВНО-НОРМАТИВНА СИСТЕМА. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Основни понятия:

- ✓ *Функции на спорта*
- ✓ *Нормативно регулиране*
- ✓ *Юридическа система на спорта*
- ✓ *Спортно право*
- ✓ *Правно санкциониране на норми на спортни организации*

С развитието на обществото се увеличава и относителният дял на спортните отношения в него. Спортът от обществено **регулирана** самодейна дейност преминава в правно регламентирана не само общественорезна, а и обществено необходима дейност. Това предопределя и бурното развитие на спортното право като подотрасъл в системата на правото.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕМАТА

1. Спортни отношения и нормативното им регулиране. Правно установени функции на спорта

Спортът като феномен съпътства и съответства на развитието на всяко общество. Неговото място и функции са в пряка зависимост от развитието на всяка социална общност, включително и тази на съвременната модерна държава. В своето битие хората встъпват във взаимоотношения помежду си по повод, във връзка и при реализация на спортна дейност. Тази дейност има своя основна социална цел, а тя от своя страна има две измерения – поддържане и подобряване физическото състояние на личността и наред с това развитие на отношенията между хората по повод и при осъществяване на спортна дейност. Тази цел е конкретизирана в петте основни функции на спорта. Те са международно приети и определени като образователна, здравна, социална, културна и възстановителна функция. Действащият правов ред е установен нормативно от Конституцията, ратифицираните международни актове и законите, приети от Народното събрание. Според него и според целта на обществените отношения те са три основни **вида**, чрез които се осъществява правото на спорт като субективно право и като обществено необходим продукт:

- **Социални.** Те са от интерес на обществото като цяло. Чрез тях се създават качества и блага, необходими за социализацията или реализацията на всеки член на обществото. Затова те се обезпечават основно, включително и финансово, от публична власт чрез **бюджетна издръжка** и чрез законово установени **преференции**. Целта им е постигане на определено ниво на продължителна **спортна грамотност**, съчетана с правото на избор в областта на спорта. Осъществяват се от **публични** субекти или от субекти, на които са делегирани публични функции.
- **Стопански.** Целта пред тях е реализация на право на **сдружаване и самоуправление** на гражданите в рамките на закона. Чрез тях и според своя интерес гражданите осъществяват организирано правото си на спорт. Те се финансират публично чрез програмно-проектния подход, чрез преференции, дарения и стопанска реализация на своя готов или бъдещ продукт. Те нямат право на печалба, на капитализация като търговска дейност и не могат да разпределят дивиденди. По същество те са алтернатива, допълнение и коректив на държавната политика. Чрез дейността им гражданите определят

пряко коя спортна дейност и кои спортове представляват интерес за тях. Правните субекти, осъществяващи тази дейност, са сдруженията с нестопанска цел като граждански организации.

- **Търговски.** Осъществяват се от търговски субекти в съответствие с разпоредбите на търговското законодателство. Целта им е **печалба**. Те имат право да я формират, да разпределят дивиденди и могат да капитализират средства за търговска дейност. По правило тези три вида отношения се регламентират чрез **отделни** един от друг правни подотрасли и техните източници. Това са социалното право, право на сдруженията с нестопанска цел и търговското право. За разлика от тях, **характерно за спортното право** е, че то развива успоредно и трите вида спортни отношения, като се отчита и тяхната взаимовръзка. То трябва да намери **баланс** между тези три регулации, като ги разграничи и същевременно ги **обедини в една система** чрез един нормативен източник на спортното право. Дисбалансът, когато една от трите форми се наложи над останалите, води до регрес. В тази система за всеки от трите вида отношения има **отделни** регламентации на спортните отношения. Различията в регламентациите **обхващат всички елементи** на спортното правоотношение – субекти, обект, предмет, права, задължения, форма на отговорност и евентуални санкции.

Функции на спорта

Функциите на спорта са регламентирани и на вътрешно, и на международно ниво. Като съдържателна част на спорта, у нас те са регламентирани на първично ниво още в глава 1 от ЗФВС, в неговия член 4.

Международната и вътрешната регламентация на спорта се препокриват изцяло. ЗФВС в своя член 4 изброително посочва следните функции на спорта:

- ✓ образователна;
- ✓ здравна;
- ✓ социална;
- ✓ културна
- ✓ и възстановителна функция.

2. Понятие за спортно право. Взаимодействие на публичните норми и нормите на спортните организации. Публично, частно и спортно право на спортните организации. Предварително и последващо санкциониране на норми на спортни организации

Същност на спортното право

Правото е надстроечно явление, предопределено от материалните обществени отношения, тяхното научно и интелектуално осъзнаване от обществото и програмните елементи, които са вложени в него. Правната надстройка се състои от структурата на правото, системата на правото, тяхното предметяване в актове – нормативни и индивидуални, и реализацията им като обществени отношения. В нея са включени като елементи всички правни отрасли, подотрасли и институти на правото. Спортно право има, защото си е извоювало своето място като елемент на правната надстройка. То има своята обособеност и специфики по своя предмет – спортните обществени отношения, които регулира, а също така и по своя метод –

начина, който използва за постигане на исканите от законодателя цели: равнопоставеност на субектите и функционално взаимодействие между публичната власт и гражданските спортни организации при формирането и реализацията на обществените отношения в спорта. Спортното право се определя от степента на развитие на спортните отношения в обществото и от развитието на правната надстройка. Спортното право се реализира като подотрасъл на гражданското право в съответствие със своя предмет и метод. Това е така, защото основен субект на спортното право са гражданите. Правото да спортуват е едно от основните права на съвременното гражданско общество. Също така субектите при своята реализация използват гражданскоправния метод на равнопоставеност помежду си. Науката спортно право е сравнително нововъзникнала, но вече е извоювала своето място в правната надстройка. Спортното право се реализира като подотрасъл на гражданското право със своята изразена специфика.

Субекти и методи. Предмет на спортното право

Съвременната наука за човешко познание на обществените отношения разграничава две отделни области. Те са обект и предмет на научното изследване и на познанието. В съответствие с това спортното право представлява обект на изследване. Но съобразно достиженията на научното познание като обхват и методите, които използва, то навлиза в различни дълбочини и обхват. Това осмисляне определя и предмета на изследване на спортното право като наука. С други думи, какво от безкрайността спортно право е намерила отражение в съвременната спортна наука. Предметът на спортното право се реализира в следните основни направления, или спортното право осъществява регулация в сферата на:

1. Социалните.
2. Стопанските.
3. Търговските отношения.

Също така спортното право регламентира дейността на всички основни правни субекти:

1. Гражданина като физически субект на правото.
2. Организации на гражданите като юридически лица (ЮЛНЦ, ТД).
3. Държавните и местните органи на власт.
4. Международни спортни организации – институции.

В обобщение на гореказаното, предмет на спортното право са: регламентацията на спортните обществени отношения, от публичната власт и от спортните организации до отделния гражданин, и реализацията на тази регламентация като права и задължения и постигнатия правов ред в областта на спорта. Спортното право е не само системата от правни норми, но и източниците на правото. Тя обхваща и реализацията, и охраната на тези правни норми в обществото, целите и задачите, които си е поставил законодателят, и в крайна сметка постигнат ли е желаният правов ред, водещ до еднотипност на спортните обществени отношения с материалните икономически такива, а също и с останалите правни отрасли и институти. Следователно спортното право не е механичен сбор, а стройна система от два вида норми – публични и норми на спортните организации. Тази система регулира обществено значими отношения в областта на спорта, тези отношения са: икономически, идеологически и публични. Следователно за разлика от останалите правни отрасли и подотрасли, то обхваща разнородни обществени отношения, но

те са обединени от една обща цел – развитието и статуса на основния ресурс в обществото – човека. В съответствие със своя предмет е методът на равнопоставеността при регулацията на тези обществени отношения. По своя обхват спортното право от своя страна се дели на вътрешно, национално и международно. В съответствие с това спортното право е системата от публични норми и норми на спортните организации, тяхната реализация като права и задължения на субектите, реализиращи спорта, и правовия ред при реализацията на обществените отношения. Основните видове спортни отношения са социални, стопански, търговски и публични. Съгласно Конституцията на Република България в чл. 52. (3): Държавата закриля здравето на гражданите и насърчава развитието на спорта и туризма.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

1. Къде в Конституцията се урежда правото на спорт и кой е основният закон, който цели да осигури организацията на системата на физическата активност, физическото възпитание, спорта и спортно-туристическата дейност?
2. Какво се включва в предмета на спортното право?
3. Дейността на кои правни субекти са регламентирани от спортното право?

РАЗДЕЛ II

ТЕМА 2. ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ НА СПОРТНОТО ПРАВО

Основни понятия:

- ✓ Принципи на спортното право
- ✓ Спортно правоотношение
- ✓ Метод на спортно правно регулиране
- ✓ Правни норми

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕМАТА

1. Общи и специални принципи на спортното право

Принципите на спортното право в синтезиран вид могат да бъдат представени като:

- Единство на нормативната база в областта на физическата култура и спорта.

- Гарантирани права на свободен достъп и занимание със спорт от всички граждани.
- Съчетаване между държавно регулиране в областта на физическата култура и спорта и саморегулациите на такива отношения на субектите на физическа култура и спорт.
- Държавно гарантирани права на гражданите в областта на спорта.
- Превенция срещу черно тото и негативни тенденции като расизъм, дискриминация, насилие и др.
- Гарантиране на безопасност за здравето на участващите в спортни мероприятия, включително и зрителите на такива прояви.
- Спазване на международните договори в областта на спорта.
- Съдействие за развитието на спорта сред хората в неравностойно положение, малцинствени групи, емигранти и др.
- Взаимодействие на изпълнителната власт с органите на местно самоуправление в областта на спорта.
- Подпомагане на развитието на физическата култура и спорта във всички възрасти особено сред учащите, развитие на детско-юношеския спорт и доброволческите инициативи в спорта.

2. Предмет, обект и страни на спортното правоотношение. Метод на спортно правно регулиране

- Предмет и метод на правно регулиране.
- Отраслов режим (включващ собствен набор от правни средства.)
- Изолираност.
- Еднородност. Комплекс от еднородни по своята природа обществени отношения.

Предметът на спортните правоотношения са материалните обществени отношения, в които влизат хората помежду си при реализацията на спорта. Методът на спортните правоотношения се определя от неговия предмет и от механизмите му на въздействие. **Основният метод на спортното право е диспозитивният**, който се характеризира с равнопоставеност на субектите. По изключение като помощен спортното право използва и императивният метод. Според своя предмет и метод спортното право е неразделна част от гражданското право и по своята обособеност представлява негов подотрасъл. Обект на спортните правоотношения са правата и задълженията на страните, които са в корелативна връзка помежду си. На всяко право на едната страна отговаря задължение на другата и обратно. Правните норми се реализират, след като преминават през тълкувателен процес – този процес

се обективизира в съответния правен акт. Тълкуването по предмета обхваща не само конкретната специализирана правна норма, а и останалите правни норми, които са свързани със специалната чрез структурно-системни връзки. Обхватът на нормативните актове започва от Конституцията, минава през международните актове и законите и се конкретизира в постановления, правилници, наредби и инструкции с особености – наличие на отраслов понятиен апарат и собствен вид правоотношения.

3. Видове правни норми. Видове правни спортни отношения

Официален характер на нормативните актове.

- Издават се в рамките на компетентност на съответния държавен орган.
- Винаги в документална форма. При своето създаване спазват йерархията на нормативните актове.
- Притежават специална нормативно уредена процедура за тяхното създаване, включваща следните основни етапи – инициатива, подготовка, внасяне, обсъждане, приемане и обнародване.
- Обнародват се задължително в официоза на държавата „Държавен вестник“, което обнародване е от значение за тяхното влизане в юридическа сила.

Видове нормативни актове според мястото и отношението:

Според мястото им в йерархията на нормативните актове:

- ✓ законови (конституция, закони, кодекси и други);
- ✓ подзаконови (нормативни актове на Министерски съвет, нормативни актове на отделните министри, нормативни актове на общинските съвети).

Според това към кой отрасъл принадлежат:

- ✓ държавно-правни;
- ✓ гражданскоправни;
- ✓ наказателноправни;
- ✓ административноправни;
- ✓ други.

Според структурните деления на позитивното право:

- ✓ материални и процесуални;
- ✓ частни и публични.

Вътрешноправни и международноправни според субекта, който ги е издал:

Вътрешни:

- ✓ Конституция;
- ✓ закони;
- ✓ постановления;
- ✓ наредби;
- ✓ правилници;
- ✓ инструкции.
- ✓ други.

Според съдържателността им:

- ✓ материални;
- ✓ формални.

Йерархия на системата на нормативните актове

Йерархичността е най-характерната черта на системата на нормативните актове. Йерархията на нормативните актове е динамично и исторически променливо явление. Като цяло тя зависи от вида и значимостта на държавния орган, който постановява съответния нормативен акт. В зависимост от принадлежността на правната система към едно или друго правно семейство са възможни големи вариации на мястото в йерархията на нормативните актове на едни и същи нормативни актове. Йерархията на нормативните актове поначало изразява официалните разбирания на съответната държава за народния суверенитет и за легитимността на отделните държавни органи. Йерархията на нормативните актове се установява легално. В Република България това е направено с Конституцията от 1991 г. и със Закона за нормативните актове от 1973 г. В зависимост от мястото си в йерархията, нормативните актове имат свой юридически ранг и определен интензитет на своята юридическа сила. В Република България низходящата йерархия на нормативните актове е, както следва:

- ✓ Конституция на Република България от 1991 г.;
- ✓ решенията на Конституционния съд на Република България, с които даден закон се обявява за противоконституционен;
- ✓ ратифицираните от Република България международни договори;
- ✓ законите (вкл. т.нар. кодекси, които имат същия юридически ранг, както и законите), които имат еднакъв юридически ранг, независимо от това дали са приети от Великото народно събрание или от някое от обикновените народни събрания; указите с ранг на закон, издавани от бившите държавни органи, наричани Президиум на Народното събрание и Държавен съвет;
- ✓ нормативни подзаконови укази, издавани от бившите държавни органи, наричани Президиум на Народното събрание и Държавен съвет, които укази са с по-малък юридически ранг от законите и от предходните укази, но са с по-голям юридически ранг от нормативните актове на Министерския съвет;
- ✓ решенията на Върховния административен съд на Република България, с които даден нормативен акт на Министерския съвет или на отделен министър се отменя като противоречащ на законите;
- ✓ нормативни актове на Министерския съвет, които на свой ред имат следната своя низходяща йерархия:
 - ✓ постановления (има и ненормативни, индивидуални);
 - ✓ правилници (обикновено са за цялостно приложение на закон, но може и да регулират самостоятелно обществени отношения);
 - ✓ наредби (обикновено са за частично приложение на закон, но може да регулират и самостоятелно обществени отношения);
- ✓ нормативни актове на отделните министри, които на свой ред имат следната своя низходяща йерархия: правилници, наредби, инструкции;
- ✓ нормативни актове на общинските съвети – само наредбите им са такива. Правилниците на общинските съвети са устройствени индивидуални актове. Освен тези нормативни актове, роля на нормативни актове имат и редица други нормативни актове, издавани (по-скоро издадени – отпреди влизането в сила на Закона за нормативните актове) от Министерския съвет или отделни министри, каквито са: тарифите, правилата, уставите и други.

Основата на спортното право започва от Конституцията, която разделя източниците от своя страна на вътрешни и международни, като те се делят на общи и специални.

Общите нормативни актове са тези, които обхващат широк кръг обществени отношения, в които като част от тях е спортът. Такива са различните финансови нормативни актове, касаещи юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), административноправни разпоредби и други.

Специалните нормативни актове регламентират единствено и само обществени отношения в спорта.

На първо място трябва да посочим като такъв ЗФВС, правилника за неговото прилагане, касаещи допинга и други. Основна особеност на спортното право е, че то има двустранна правна реализация, от една страна, то директно регламентира обществените спортни отношения: например „режим на спортни имоти“. От друга страна, чрез спортното право са делегирани права на спортните организации чрез рамково законодателство и те от своя страна издават свои нормативни актове, които пък от своя страна регулират пряко обществените отношения. Пример за това са уставите и другите нормативни актове, които издава всяка спортна организация. Но всички те имат вторичен нормативен характер, защото са в рамките на закона и имат конкретизиращ характер. Единодействието между публичните норми и развиващите ги норми на обществени организации е гаранцията за ефективността на правовия ред в спорта.

Публичните актове гарантират еднотипността на спортните отношения с останалите отношения в обществото. Регламентацията в спорта трябва да съответства на съществуващата нормативна уредба и същевременно да съблюдава различни права и свободи на гражданите, като например „правна собственост“.

Нормите, които издават спортните организации в рамките на закона и своята правоспособност, не само детайлизират закона, но и реализират правото на самоуправление и реализация на гражданина.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

1. Посочете кои са общи и кои специални принципи на спортното право. Принципът на добросъвестност при изпълнение на задълженията към коя група може да бъде причислен?
2. Посочете няколко общи нормативни актове, имащи отношение към спорта!

РАЗДЕЛ III

ТЕМА 3. РОЛЯ НА ДЪРЖАВАТА В СПОРТА

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕМАТА

Основни понятия:

- ✓ Публично управление
- ✓ Юридическа сила
- ✓ Юридически акт
- ✓ Спортни преференции
- ✓ Управленска структура

1. Ролята на държавата в управлението на спорта.
Законови и подзаконови нормативни актове.
Актове на централната и на местната публична власт. Преференции в спорта

Нормативна и организационна

Нормативната това са правата за поведение, а организационната са органите, които реализират тези норми. Спортното управление се характеризира с два вида органи. Едните са публичните органи, чрез които се осъществяват държавната и общинската политика в спорта, а вторите са органите на гражданските спортни организации, които извършват управленска дейност в рамките на делегираните им от държавата права, съотнесени и конкретизирани от волята, интересите и целите на членовете на тези организации. Следователно, организационната надстройка на спорта има два неразривно свързани елемента – публичен в лицето на държавата и общините и граждански в лицето на отделните граждани и техните организации, основани на принципа на свобода на сдружаване.

Преференции за спортните субекти

Преференциите в спорта са регламентирани пряко освен в ЗФВС и във фискалните закони. Основната преференция е предвидена в закона ЗДДС, данък добавена стойност. Според нея от ДДС, чийто размер към днешна дата е 20%, са освободени спортните сдружения с нестопанска цел при осъществяване на регистрираната им от съда спортна дейност.

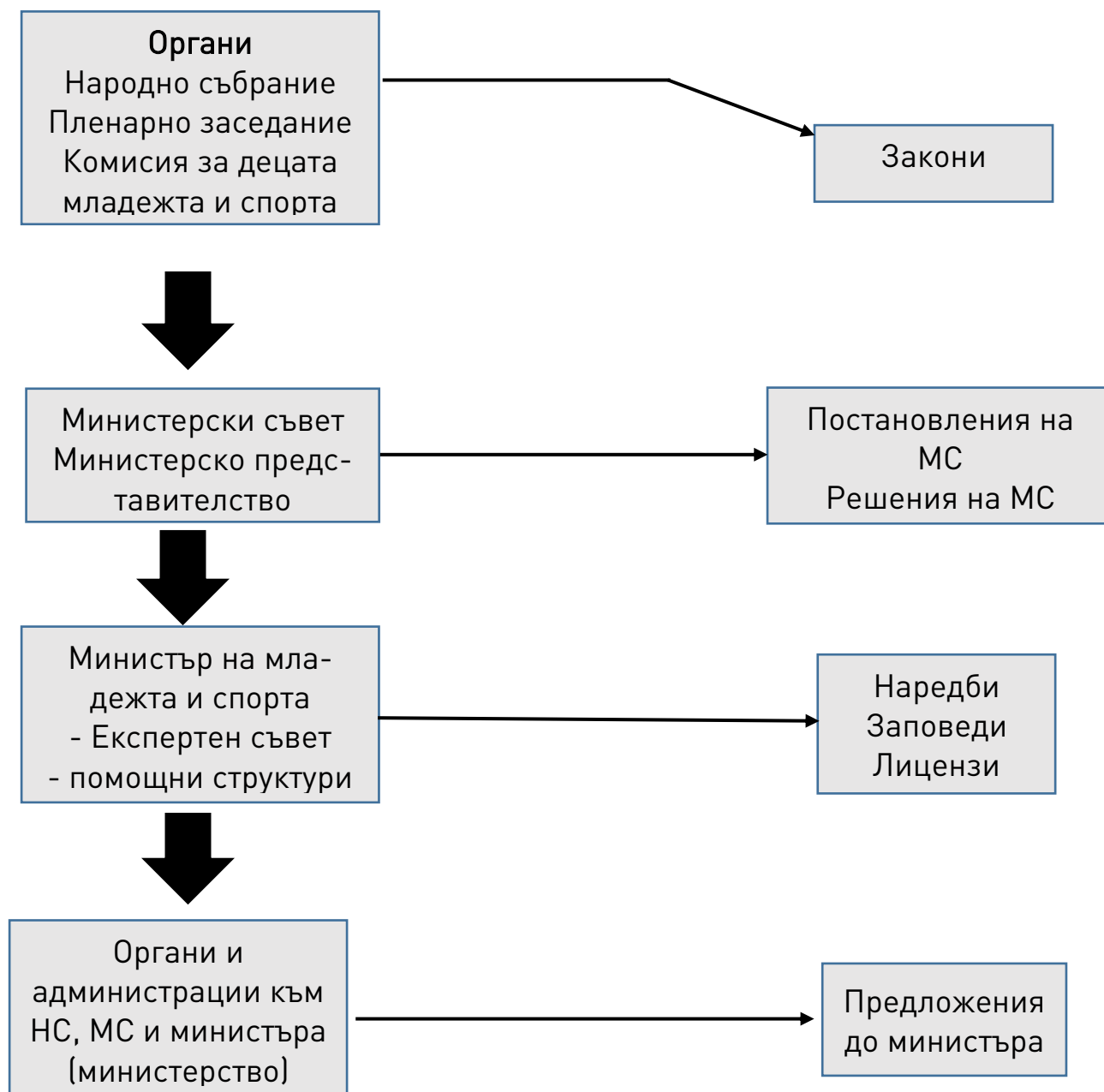
Следващите преференции са предвидени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица и Закона за корпоративното подоходно облагане.

Според тези закони ежегодно се определя процент от нетния приход на всяка една спортна организация, който се приспада преди оформяне размера на данъчното облагане. В годините този размер се е движел около 10%, но никога не е надвишавал 15% от облагаемата стойност преди данъчно облагане.

На следващо място съществена преференция е правото на ползване на спортна инфраструктура от спортните организации. Тези преференции са предвидени в Закона за държавната собственост и в Закона за общинската собственост. Те предвиждат намален размер на наемната цена, включително и право на безвъзмездно ползване без заплащане на наем, но при заплащане на текущи разходи и такси.

Схема на управленската структура на спорта в България

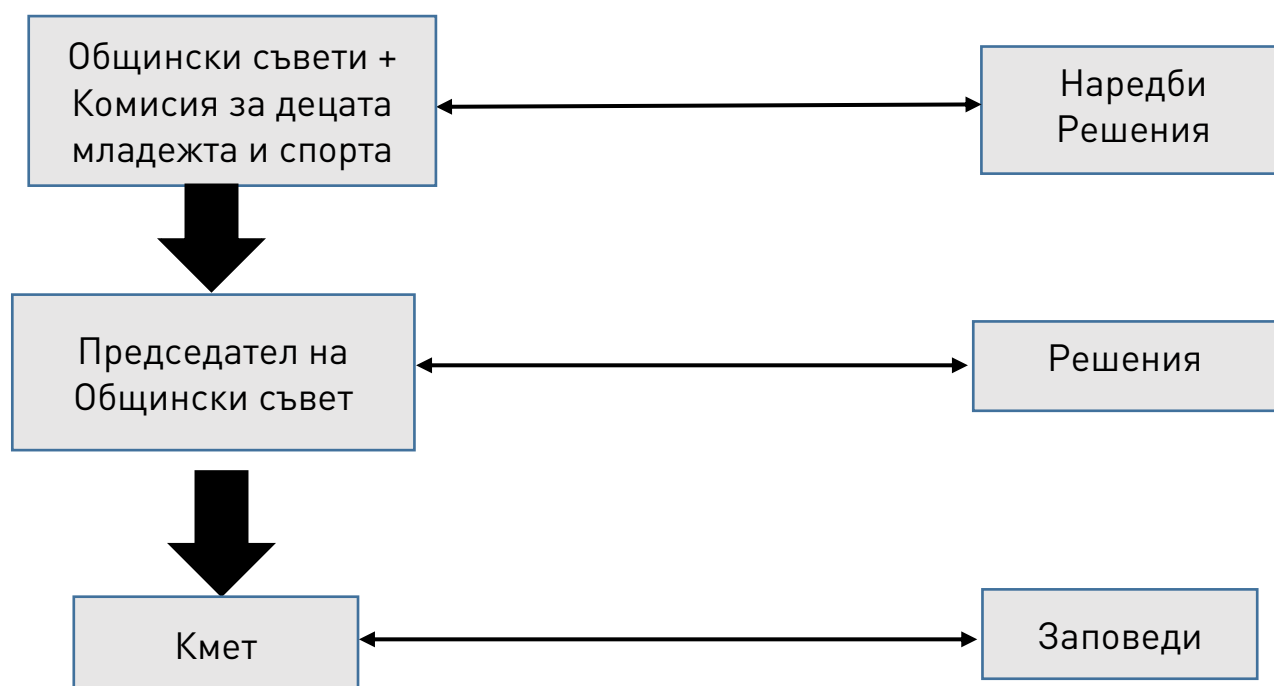
В хронологичен ред е посочена последователността в йерархията на органите и съответно на нормативните актове, имащи отношение към спорта в България.

* МС – Министерски съвет

* НС – Народно събрание

Фиг. 1. Централни органи на национално ниво

Фиг. 2. Местни органи (на териториално ниво)

2. Правно положение на гражданина, спортиста и състезателя в спорта.

Права, задължения и отговорности. Състезателни права, регистрация и охранителен ред. Спортът в свободното време

Качеството правосубектност е изградено от три елемента:

2.1. Правоспособност. Това е възможността лицето да е потенциален и реален носител на права и задължения. Носител на първичното право на спортуване, като основно човешко право, е физическото лице.

2.2. Дееспособност. Това е юридическо качество, изразяващо възможността лицето да осъществява със свои действия юридически права и задължения.

Лицата до 14 г. са недееспособни, над 14 г. и до 18 г. са ограничено дееспособни, над 18 г. са дееспособни. Поставя се въпросът това качество пречи ли лица, които са недееспособни, да реализират правото си на спортуване. Правото разделя носителя на материалното право от реализатора на правоотношението като процес. Това разделение, материално и процесуално, гарантира правото на спортуване, включително на малолетни и непълнолетни. Те реализират спортните си права, включително и да участват в спортните правоотношения, да са носители на звания, титли, права и задължения, но когато по повод на това спортуване са субекти, те се представляват от своите представители, най-често родители.

2.3. Деликтоспособност. Изразява се в способността лицата да носят юридическа отговорност за осъществените от тях нарушения и неизпълнение. Общият режим предвижда малолетните да не носят юридическа отговорност за извършените от тях действия и бездействия. Характерно за спортното право е, че всички, включително и малолетните, понасят санкционни спортни последици при нарушаване на специфичните спортни правила, регламентирани от публичната власт и спортните организации.

Детайлното регламентиране правото на спорт на гражданина, като **субективно право**, е чрез всички форми – от спорта в свободното време до професионалния спорт. При отстояване на принципа, че гражданинът е оригинален носител на правото на спортуване, е необходимо нормативно да се установят различията за всеки вид по предмет, обект, съдържание, как правата могат да се прехвърлят и делегират, какви са правните актове и каква форма имат.

Основен и единствен първичен (оригинален) правен субект е **гражданинът** и правото на спорт е едно от основните негови права. Основен правен метод е **диспозитивният**, метод на равнопоставеност, който намира реализация чрез **договорната форма**, била тя обща или специална спортно правна форма. От това за нормативната система следва: съвременната правна регламентация предвижда като нейни форми и регламентацията на състезателните и трансферните права, като ги отделя едното от другото. Състезателните права са правото на гражданина да упражнява спортна дейност. То е субективно право. Трансферните права са правото на прехвърляне на състезателните права. Кой може да осъществява трансфер? Състезателните права се оформят чрез картотека.

3. Договорът – юридическо средство за реализация на спортни права.

Видове договори, структура на договора и основни реквизити

Видове договори

Правната теория познава различни видове договори: едностранни и двустранни, формални и неформални, възмездни и безвъзмездни, комутативни и алеаторни, главни и акцесорни, консенсуални и реални и т.н. Критериите са различни според страните, характера на задълженията, изискванията на закона, отнасящи се до формата за действителност и др.

Латинският принцип *Pacta sunt servanda* („Договорите трябва да бъдат спазвани“) стои в основата на правните договорни отношения.

- Формални – изискват форма за действителност (писмена, нотариална или друга).
- Реални – сключват се чрез предаване на вещта, на нещо реално.
- Консенсуални – сключват се чрез простото съгласие на страните.
- Възмездни – договорите, при които всяка страна получава нещо.
- Безвъзмездни – договори за дарение.
- Едностранни – само едната страна има задължения (напр. договори за дарение).
- Двустранни – и двете страни имат задължения (напр. договори за покупко-продажба, за наем).
- Комутативни – за продажба, за наем и т.н.
- Алеаторни – за застраховки и др.

ЗФВС. Чл. 79. (1) С възмезден договор за трансфер състезателните права на професионален спортист може да се прехвърлят от спортния клуб, към който е картотекиран, на друг спортен клуб.

(2) Договорът за трансфер по ал. 1 се сключва в писмена форма с нотариална заверка на подписите и се вписва в трансферния регистър на спортната федерация.

(3) Състезателните права на спортист може да се преотстъпват с договор от един спортен клуб на друг за определен период в рамките на спортно-състезателната година.

(4) Трансферът или преотстъпването на състезателни права се извършва след предварително писмено съгласие на спортиста.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

1. Кои са носители на състезателни или трансферни права?
2. Кой има висша юридическа сила – общият или специалният закон?
3. Какво включват основните реквизити на договора за трансфер на състезателните права?

РАЗДЕЛ IV

ТЕМА 4. ГРАЖДАНСКИ СУБЕКТИ В СПОРТА

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕМАТА

Основни понятия:

- ✓ Спортна организация
- ✓ Спорт в училищата и публичните структури
- ✓ Сдружения с нестопанска цел
- ✓ Търговски сдружения
- ✓ Спортна лицензия

1. Правна регламентация на спортните организации. Видове спортни организации и търговски субекти

Публични и норми на спортните организации

Основна специфика на спортното право, която го отличава от останалите елементи на правото, е, че спортното право поражда регулативен ефект, основан директно от правните норми, и такъв след взаимодействие с нормите на спортните организации. Публичното право е делегирало цяла система от права, които да се приемат от спортните граждански организации с цел да конкретизират и развият нормите, приети от държавата.

Българската правна система предвижда възможността спортът да се осъществява чрез три основни правни регулации.

- Първата предвижда спортът да се осъществява чрез структури на публичната власт. Това са спортните клубове към училищата (държавни и общински), системата на МО (министерство на отбраната), МВР и др. Тяхната дейност се финансира чрез бюджета и финансовите източници на тези публични структури.
- Втората правна възможност е регламентирана основно в ЗЮЛНЦ. Това са всички спортни федерации в България и огромната част от клубовете. Те се финансират за своята дейност от определени от закона източници за спортния си резултат. Те не формират печалба и не разпределят дивидент.
- Третата правна форма са търговските дружества. Те са характерни за спортовете с професионален характер като футбол, баскетбол, тенис и други. Те не се ползват с публични субсидии, но от своите приходи формират печалба и могат да разпределят дивиденти.

В ЗЮЛНЦ държавата е регламентирала рамката с изисквания, на които трябва да отговарят спортните клубове, за да бъдат те юридически лица. Същевременно същият закон изисква всеки спортен клуб да приеме свой устав, в който предвидените в закона изисквания да бъдат конкретизирани и развити. В съответствие с това спортното право обхваща както нормите, които е приела държавата, така и нормите, които са приели спортните организации, защото регулативният ефект се получава след изпълнение и на двата вида норми.

Правна организация на спортните сдружения

Спортът е елемент от националната идентичност, следователно всяка държава има свободата да организира своя национален спорт без ограничение. Същевременно относно спортните субекти се налага унификация по отношение на термини и съдържание с цел ясна кореспонденция на субектите. Като кажем клуб, да се знае

тази организационна форма по света, като се каже федерация, да се има предвид съдържателна част, покриваща се във всички държави, и т.н.

Форми на вътрешно сдружаване в Република България

В България съществуват всички международно утвърдени форми на вътрешно сдружаване от клуб, федерация, национална спортна организация и БОК. У нас не са развити териториални спортни организации, обединяващи клубове от съответна територия, съответстваща на административно-териториалното деление на страната. Това се определя от унитарното устройство на страната. Освен субектите, правната структура включва и спортните норми. Както по-горе уточнихме, спортните норми са тези издадени от държавата и правни норми на спортната организация, имащи санкцията на държавата, които ги прави равнопоставен като регулатор на нормите, издадени от държавата. Според българското законодателство спортните клубове могат да бъдат освен ЮЛНЦ, така също и търговски организации, и то АД. Освен това спортните ЮЛНЦ се делят на спортни сдружения и фондации. Основата на правната организация е какво отношение има държавата, какви права и задължения е регламентирала тя и какви санкционни последици е предвидила. Правната структура има две страни – нормативна и организационна. От една страна, държавата определя органите в спорта, като освен спортните организации тя предвижда централни и местни държавни органи за спорта. Държавните органи и спортните организации имат свои специфични функции, които взаимно се допълват. Публичната регулация е изцяло в ръцете на държавата, тя определя кои са държавните и общинските органи за спорта, видовете и правомощията на спортните организации. Също така държавата определя финансовата рамка за съществуването и дейността на спортните субекти, включително и своята субсидиарна дейност, държавната пряка и косвена помощ за спортните организации. Държавата поема като своя функция спортното образование в средните и висшите училища. То се осъществява по програми, утвърдени от Министерството на образованието и науката. Спортът като право на гражданина на сдружаване и спортна реализация, от своя страна, се осъществява единствено от спортните сдружения, клубове, федерации, национални спортни организации. Следователно спортът като императив се осъществява от държавата като част от задължителното образование, а спортът като диспозитив, тоест свобода на осъществяване и реализиране, като гражданското право е в правомощията на гражданите и създадените от тях спортни организации. Правната организация на спорта има две страни – публичноправна, осъществявана от държавата, и гражданскоправна, осъществявана от гражданите и нейните сдружения. От своя страна гражданскоправната се дели на нестопанска и търговска, но и двете са в отрасъл гражданско право.

2. Сдружения с нестопанска цел, фондации.

Правна уредба. Учредителни документи и вътрешни актове при функциониране. Лицензия на спортните организации

Юридическите лица с нестопанска цел са сдружения и фондации. Юридическото лице с нестопанска цел се легитимира с вписването му в регистъра за юридическите лица с нестопанска цел в Агенцията по вписванията. Това е най-масовата организационна форма на спортна организация в България. Такива са всички спортни федерации, БОК, НПО – Национална паралимпийска организация, и над

90% от всички спортни клубове. Статутът и дейността на юридическите лица с нестопанска цел се уреждат от Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

В спортните клубове, регистрирани като юридически лица с нестопанска цел, могат да членуват само дееспособни физически лица – граждани. В спортните федерации могат да членуват само спортни клубове и юридически лица. В БОК могат да членуват български спортни федерации и по изключение заслужили спортни дейатели като физически лица. Това се налага от изискванията на Олимпийската харта на МОК. Юридическите лица с нестопанска цел определят свободно средствата за постигане на техните цели. Ограничения в дейността и средствата за постигане целите на юридическите лица с нестопанска цел могат да се определят само със закон. Юридическите лица с нестопанска цел могат да извършват допълнителна стопанска дейност само ако е свързана с предмета на основната дейност, за която са регистрирани, и като използват прихода за постигане на определените в устава или учредителния акт цели. Предметът на стопанска дейност се определя в учредителния акт/устава. Юридическите лица с нестопанска цел не разпределят печалба.

Определянето на целите и дейността на сдружението с нестопанска цел се извършва с учредителния акт, устав или измененията в тях. Според целите и дейността на сдруженията, последните се делят на:

1. Сдружения за осъществяване на общественополезна дейност и
2. Сдружения за осъществяване на дейност в частна полза.

Определянето за осъществяване на общественополезна дейност е неотменяемо след вписването на това обстоятелство.

Определянето на вида общественополезна дейност става с учредителния акт (устав). Целите, които може да преследва юридическото лице за осъществяване на общественополезна дейност, са определени от закона, както следва:

1. Развитието и утвърждаването на духовните ценности, гражданското общество, здравеопазването, образованието, науката, културата, техниката, технологиите или физическата култура.
2. Подпомагането на социално слабите, на хората с увреждания и лицата, нуждаещи се от грижи.
3. Подпомагане на социалната интеграция и личностната реализация.
4. Защитата на човешките права или на околната среда.
5. Други цели, определени със закон.

Юридическото лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност има колективен върховен орган – Общото събрание, а изпълнителният орган е Управителният съвет.

Фондации

Спортните сдружения имат две основни функции:

От една страна, да набират средства за определените от устава дейности и цели, а от друга, имат правото пряко да осъществяват дейността за тези цели.

Фондациите са също организации с нестопанска цел, но те имат правото да набират средства за своите цели, но конкретното изпълнение да възлагат на правоимащи спортни организации. Например, фондацията може да набира средства за

провеждане на маратон като спортна дейност. Но самата организация и провеждането на маратона трябва да се осъществяват от Българска федерация лека атлетика, която има лиценз и може да осъществява такава дейност.

3. Търговски спортни субекти. Характерни особености. Видове статут, актове и отговорности

Според българското законодателство търговските субекти по ТЗ могат да осъществяват търговска спортна дейност с цел печалба. Те могат да изберат всяка от предвидените в ТЗ форма на капиталови дружества. Те трябва да са обособени юридически лица и да формират капиталова наличност. Тяхната дейност е изцяло подчинена на принципите и регулациите в търговското право. По смисъла на търговското право те могат, а и трябва да формират печалба като крайна цел на търговската дейност. Също така при формиране на необходимия приход и печалба те могат, след взето тяхно решение, да разпределят дивиденди за своите служители. От друга страна, в съответствие със закона за държавните помощи, те не могат да ползват регулярно държавни субсидии. Те могат да ползват държавни помощи по изключение за определена дейност и за определен период. Идеята на законодателя е организациите, които могат да формират печалба и да капитализират средства, да имат правото да се регистрират като търговски организации. Като такива те са длъжни да спазват всички данъчни изисквания, отнасящи се за този тип организации, и не могат да ползват данъчните преференции, които се отнасят за сдруженията с нестопанска цел. Основният акт, с който работят търговските дружества, е сделката, оформена като договор в съответствие с изискванията на облигационното право. Основната форма на отговорност на търговските спортни субекти е материалната и финансовата, които формират имуществото на търговското дружество. Отговорността е определена в Търговския закон с две основни характеристики. Първо, относно субектите, като тук винаги трябва да се отговори, кой е имал право да сключи договор и кой е взел решението за това. Второто направление е с какво е обезпечена отговорността и дали тя е обезпечена с ограничено имущество, банкова гаранция, застраховка и доколко е обезпечена с цялото имущество на търговския субект – фирмата.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

1. Какви видове ЮЛНЦ предвижда ЗЮЛНЦ?
2. Каква е разликата между фондациите и сдруженията?

РАЗДЕЛ V

ТЕМА 5. РЕАЛИЗАЦИЯ И ЗАЩИТНИ МЕХАНИЗМИ В СПОРТА

СЪДЪРЖАНИЕ НА ТЕМАТА

Основни понятия:

- ✓ Спортен продукт
- ✓ Спортна услуга
- ✓ Интелектуална собственост в спорта
- ✓ Спортен арбитраж
- ✓ Международно спортно право

1. Спортен продукт. Видове и реализация. Спортни услуги и интелектуална собственост в спорта

Спортната дейност е насочена за постигане на спортен резултат, съответстващ на една от международно установените пет функции. Когато този резултат е насочен за задоволяване на потребности на друг субект, тогава говорим за формиране и предлагане на про-

дукт, който да се ползва от субектите в обществото, а не за лични потребности.

По същество основен обект на спортното право като резултат е спортният продукт. Това право различава два вида такъв.

Първият вид това са спортните услуги, независимо коя от петте функции – образователна, здравна, социална и възстановителна, изпълняват. Лицето, което предлага услугата, трябва да притежава две качества – правоспособност и квалификация.

Правоспособността е гарантираната правна възможност лицето да упражнява определена професия.

Без наличието на качеството правоспособност не може да се упражняват спортни услуги, като обучение, тренировъчна и възстановителна дейност. И всички останали форми на спортна услуга.

Освен спортни услуги, спортът се реализира и като интелектуална собственост. При тази форма се реализира конкретен съществуващ или бъдещ продукт или извоювано име, което ще се реализира чрез тиражиране. Пример за такива са правата за радио- и телевизионно излъчване на спортно състезание, ползване на име с рекламна цел, методики, ноу-хау, състезателни права и техният трансфер.

Колективната продажба на медийни права представлява добър пример за финансово солидарност и механизъм за преразпределение в спорта.

Съвременният спорт, въпреки влиянието на световните кризисни явления, категорично затвърждава ролята си на значим и динамично развиващ се сектор от системата на обществените отношения в световен и национален мащаб.

Развитието на съвременната спортна индустрия е свързано с трайни структурни изменения, разнообразяване и обогатяване на видовете и формите на спорт.

След влизането на България в ЕС спортният продукт увеличи своя икономически ефект и относителен дял в структурата на спортното предлагане на стоки и услуги в много страни и региони; той се интегрира все повече и се съчетава с други видове услуги: рекреативни, здравни, познавателни и др.

Спортът носи значителни ползи за националната и за местната икономика – в частност за спортните институции, както и за всички представители на бизнеса и местното население.

Упражняването на права на интелектуална собственост в сферата на спорта, като например предоставянето на права за препредаване на спортни събития или

търговията със стоки, представлява важен източник на приходи за професионалния спорт. Развитието на спортния продукт е свързано с обективни и субективни бариери и проблеми, които все по-често се дискутират в значими по мащаб национални и международни форуми. Все още в областта на теорията, политическите решения и практическите действия полаганите усилия в недостатъчна степен отговарят на потребностите, свързани с развитието на създаването и реализацията на спортния продукт. Упражняването на права на интелектуална собственост в сферата на спорта, като например предоставянето на права за препредаване на спортни събития или търговията със стоки, представлява важен източник на приходи за професионалния спорт. Приходите от тези източници често се разпределят до по-ниските йерархични нива в спорта.

2. Спортно правосъдие, санкционни последици. Спортен арбитраж. Видове правораздавателни актове

Спортен арбитраж

Производството пред арбитраж заменя производството пред гражданските съдилища. Но това е възможно при определени условия.

Основания и особености на арбитражното производство:

1. Първото от тях е в закон да е предвидена възможността за създаване и правораздаване чрез арбитраж. Такова делегиране на права у нас е осъществено чрез ЗФВС. Законодателят определя кой има право да създава такъв правораздавателен орган, в случая това са спортните федерации и техните обединения. Освен това, тези спортни организации приемат правила за дейността на арбитражния орган и процедурата, по която той осъществява дейността си. На трето място в закона се определя и подсъдността на споровете по техния предмет. У нас подсъдни на спортния арбитраж са спорове относно възникването, спирането, отнемането и прекратяването на състезателни права, от една страна, както и спорове, определени в правилниците на федерациите доколкото предмет на спора им са спортни права.
2. Друго задължително изискване е страните да са се съгласили предварително спорът да бъде отнесен пред арбитраж, а не към съд. Това съгласие може да има общ характер. Например в устава на една федерация е предвидено определени спорове да се решават от арбитраж. С приемането на този устав от членовете на федерацията те се задължават бъдещите евентуални спорове да се решават от арбитраж. Съгласието може да има и индивидуален характер. Страните постигат предварително съгласие относно конкретен спор, възникнал между тях, за да го отнесат пред арбитраж. Това се оформя чрез предварително постигнато и документирано съгласие между страните.
3. **Предмет на спора** да са само предвидените от закона обществени отношения. Това са посочените в ЗФВС спорове по състезателни права и спорове, определени в правилниците на федерациите с предмет, права и задължения, възникващи при реализацията на спортните правоотношения. Това са отношенията, които възникват между спортни субекти при осъществяването на отношения, пряко свързани със спорта. Следователно по предмета на спора арбитражното производство е силно ограничено.

Предметът определя и подсъдността, тоест към кой арбитраж ще се отнесе спорът. При спорове със страни състезател и клуб и между клубове, спорът се отнася пред

арбитража на съответната федерация. Когато страна по спора е национална федерация, спорът се отнася до спортния арбитражен съд на БОК. При спорове, възникнали на олимпийски игри и световни първенства, когато една от страните е международна федерация, спорът е подсъден на арбитража към Международния олимпийски комитет. Решенията на арбитражна инстанция могат да бъдат атакувани пред висшестоящата. Например, решение на арбитражния съд при БОК с предмет допинг нарушение може да бъде атакувано в Международния арбитражен съд към МОК – Лозана.

Арбитражно производство

4. Арбитражното производство може да се осъществява пред 1 арбитър, определен от председателя на арбитража. Също така страните могат да изискат производството да бъде пред 3-членен състав. За разлика от съдебното производство, в арбитражното производство всяка от двете страни избира от списъка с арбитри 1 арбитър. Председателят на състава се определя от председателя на арбитража и така се формира тричленният арбитражен съд. За разлика от съдебното производство има възможност за избор на член на състава. В случай, че не се избере арбитър, председателят на арбитража избира такъв.
5. За разлика съдебното производство в списъка на арбитрите се включват юристи с утвърдена практика и познания, специализирани в спортното право. Това определя качеството на актовете на арбитража.
6. Арбитражното производство при необходимост може да бъде изключително бързо. Например, състезател по сноуборд е лишен от олимпийски медал след допинг контрол. След сезиране и преди приключване програмата на олимпийските игри, арбитражът се произнася и възстановява правото на състезателя да бъде носител на олимпийския медал.
7. След влизане в сила на арбитражните решения те не могат да бъдат атакувани пред съда по същество. Те могат да бъдат атакувани единствено при нарушаване на основни процесуални правила.
8. При празноти от процесуален характер се прилагат общите процесуални норми, преди всичко ГПК.
9. Контрол върху решенията на Българския арбитражен съд към МОК се осъществява от Международния арбитражен съд към МОК. Последният може да бъде сезиран от всяка от заинтересованите страни, а също така той може да се самосезира, след като получи решение от съответния национален арбитраж. Последният е длъжен да изпрати всяко свое решение на Международния спортен арбитраж.
Освен горепосоченото арбитражното производство е много по-евтино и по-бързо поражда предвидените правни последици.
10. Също така спортното право е разширило кръга на лицата, които имат правен интерес, включително и да обжалват решението на първа инстанция. Например, решение за промяна на санкцията, наложена на състезател за употреба на допинг, може да се атакува пред втора инстанция не само от самия състезател и федерацията, наложива наказание, а също така от съответната международна федерация, от ВАДА като контролен орган, от националната допинг институция.

За разлика от съда, който има универсален характер, производството пред спортен арбитраж е ограничено спрямо предмета и страните. Там се атакуват само отношения, регламентирани от спортното право, с източник нормите на спортните организации и когато страни по спора са граждански спортни субекти.

3. Национално, европейско и международно спортно право. Основни регулаторни системи

Международното спортно право е основано на съгласуването на два принципа – първият от тях е национална идентичност, тоест международните публични норми не са задължителни за вътрешното публично право. Те единствено стават задължителни след ратификация от Народното събрание. По тази причина нямаме и публични международни правни стандарти и международни организации, вкл. ЕС не може да въвежда задължителни регулаторни механизми – регламенти за своите членове. От друга страна, регламентите, издадени от спортните организации, имат задължителен характер, ако са по предмета на тяхната дейност. Например, актовете на всяка европейска федерация важат за този спорт на територията на Европа за организирания от нея състезания или състезания под нейна егида.

Те са закрепени в редица документи – универсални и с регионална или отраслова насоченост. Към универсалните документи следва да се отнесат Виенската конвенция за дипломатическите отношения (18 април 1961 г.), Конвенцията за привилегиите и имунитетите на Организацията на обединените нации (13 февруари 1946 г.), Конвенцията за привилегиите и имунитетите на специализираните учреждения на ООН (21 ноември 1947 г.), както и някои други документи с универсално значение, макар и с по-стара дата.

В света има две регулаторни управленски системи. Те съответстват на двата типа право – Англосаксонската правна система (Англосаксонско – прецедентно) и Континентално (нормативната система). Континенталната правна система дели правото на няколко дялове – публично и частно, материално и процесуално, международно и вътрешно. Те предопределят от своя страна и правната регулация в спорта.

Англосаксонската система се характеризира с регулаторен либерализъм. Държавата създава само условия за развитието на спорта във всичките му измерения, а как тези условия ще се използват от спортните организации, е в тяхна тежест. Например, награди за Олимпийски шампиони не се дават от държавата, а от други субекти като Олимпийския комитет на Щатите.

При континенталната система държавата участва в управлението на спорта, като не само създава система за финансиране, но и тя приема програми и отделя пряко средства за обособена спортна дейност. Държавата реално е най-големият инвеститор в спорта с произтичащите от това права и задължения.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

1. Какво представлява и как се реализира спортният продукт?
2. Какви видове спорове могат да бъдат внесени в CAS (Международния арбитражен съд към МОК – Лозана)?
3. Какви са основните разлики между Англосаксонската правна система и Континенталната правна система?
4. Какви са преимуществата на спортния арбитраж?
5. Кой осъществява контрол върху решенията на Българския арбитражен съд?

ТЕСТ

**ВЪПРОСИ ОТ РАВНИЩЕ „ЗНАНИЕ“
ПО ТЕМА „НОРМАТИВНОПРАВНА УРЕДБА
НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“**

1. Спортното право се реализира като подотрасъл на кое право:

- А) наказателното право
- Б) гражданското право
- В) вещното право

2. Посочете кои са петте основни функции на спорта:

- А) здравна функция
- Б) състезателна функция
- В) възстановителна функция
- Г) натоварваща функция
- Д) образователна функция
- Е) тренировъчна функция
- Ж) социална функция
- З) културна функция

3. Посочете в кои основни три направления се реализира предметът на спортното право:

- А) стопанската сфера
- Б) социалната сфера
- В) търговските отношения
- Г) състезателната сфера
- Д) съдебната сфера

4. Кои две от посочените НЕ са основни правни субекти, на които спортното право регламентира дейността:

- А) съдебна система
- Б) организации като юридически лица
- В) граждани като физически субект на правото
- Г) учебни заведения и детски ясли
- Д) държавни и местни органи на власт
- Е) международни спортни организации

5. Посочете видовете спортно право по обхват:

- А) международно
- Б) състезателно
- В) вътрешно
- Г) национално
- Д) образователно

6. Посочете верния отговор на липсващата дума в текста:

„Предмет на спортни правоотношения са?..... обществени отношения, в които влизат хората помежду си при реализация на спорта.“

- А) състезателни
- Б) материалните

- В) образователни
- Г) социални

7. Посочете според мястото им в йерархията какви биват нормативните актове:

- А) законови и подзаконови
- Б) материални и формални
- В) частни и публични

8. Свържете със стрелка съответния орган към нормативни актове, които издава:

Народно събрание	Наредби, заповеди, лицензи
Министър на младежта и спорта	Закони
Министерски съвет	Постановления, Решения

9. Посочете кой от договорите се сключва чрез простото съгласие на страните по него:

- А) едностранен договор
- Б) формален договор
- В) консенсуален договор

10. Основен обект на спортното право като резултат е спортният продукт. Различете двата вида спортни продукти от посочените:

- А) интелектуална собственост
- Б) спортни стоки
- В) спортни услуги
- Г) спортен резултат

ВЪПРОСИ ОТ РАВНИЩЕ „РАЗБИРАНЕ“ ПО ТЕМА „НОРМАТИВНОПРАВНА УРЕДБА НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“

11. Според действащия правов ред целта на обществените отношения са три основни вида, които са поставени вляво и са обозначени с букви. Вдясно са посочени техните основни цели. Разграничете ги и запишете отговорите, като на всяка буква присвоите цифрата с целта, за която се отнася:

А) СОЦИАЛНИ ЦЕЛИ

1. Основната цел е реализация на правото на сдружаване, като финансирането е чрез дарения и преференции и нямат право на печалба

Б) СТОПАНСКИ ЦЕЛИ

2. Основната цел е постигане на ниво на спортна грамотност и право на избор в областта на спорта чрез публични су-

В) ТЪРГОВСКИ ЦЕЛИ

3. Основната цел е печалба, която могат да я формират, да разпределят дивиденди и капитализират средства

Отговор: А) Б) В)

Отбележете нормативните актове в Република България в низходяща йерархия, като поставите съответната цифра в кръгчето след тях:

(С 1 отбележете акта с най-голяма сила и съответно с 6 акта с най-малка сила.)

А. Общински нормативни актове

Б. Правилници

В. Конституция на Република България

Г. Нормативни актове на Министерския съвет

Д. Постановления

Е. Наредби

12. Интелектуалната собственост като спортен продукт се реализира като конкретен съществуващ или бъдещ продукт. Напишете поне три примера за такива права:

.....

.....

.....

13. Предметът определя и подсъдността, тоест към кой арбитраж ще се отнесе спорът. Ако имаме спор между два клуба за трансфер на състезател, различете къде се отнася той:

- А) пред арбитража на съответната федерация
- Б) пред арбитражния съд на БОК
- В) пред арбитражния съд на МОК

14. Предметът определя и подсъдността, тоест към кой арбитраж ще се отнесе спорът. Ако състезател е уличен в употреба на допинг и има решение на арбитража при БОК, различете къде може да обжалва:

- А) пред арбитража на съответната федерация
- Б) пред арбитражния съд на БОК
- В) пред арбитражния съд на МОК – Лозана

НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ:

1. КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ. В сила от 13.07.1991 г. Обн, ДВ. бр.56 от 13 Юли 1991 г., изм. ДВ, бр.85 от 26 Септември 2003 г., изм. ДВ, бр. 18 от 25 Февруари 2005 г., изм. ДВ, бр. 27 от 31 Март 2006 г., изм. ДВ, бр. 78 от 26 Септември 2006 г., изм. ДВ, бр. 12 от 6 Февруари 2007 г., изм. и доп. ДВ, бр. 100 от 18 Декември 2015г.
2. ЗАКОН за физическото възпитание и спорта. Обн., ДВ, бр. 86 от 18.10.2018 г., в сила от 18.01.2019 г., изм., бр. 17 от 26.02.2019 г., доп., бр. 35 от 30.04.2019 г., изм. и доп., бр. 64 от 13.08.2019 г., в сила от 13.08.2019 г., бр.69 от 4.08.2020 г., доп., бр. 85 от 2.10.2020 г., в сила от 18.01.2019 г., изм. и доп., бр. 96 от 10.11.2020 г., в сила от 1.01.2021 г.
3. ЗАКОН ЗА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ. В сила от 01.01.2001 г. Обн. ДВ, бр. 81 от 6 Октомври 2000 г., изм. ДВ, бр. изм. ДВ, бр. 107 от 18 Декември 2020 г.
4. ТЪРГОВСКИ ЗАКОН. В сила от 01.07.1991 г. Отразена деноминацията от 05.07.1999 г. изм. ДВ. бр. 104 от 8 Декември 2020 г., доп. ДВ, бр. 25 от 29 Март 2022 г.
5. ВИЕНСКА КОНВЕНЦИЯ ЗА ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ. Обн. ДВ, бр. 28 от 9 Април 1968г. <https://www.mfa.bg/upload/641/01-VKDO-bg.pdf>
6. КОНВЕНЦИЯ за привилегиите и имунитетите на специализираните организации. Одобрена от Общото събрание на ООН на 21.11.1947 г. Издадена от Министерството на външните работи, обн., ДВ, бр. 13 от 15.02.2000 г., в сила от 13.06.1968 г. <https://legislation.apis.bg/doc/4502>
7. ГРАЖДАНСКИ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС. В сила от 01.03.2008 г. изм. ДВ, бр.15 от 22 Февруари 2022 г.
8. CAS, право, наличен в: <https://www.tas-cas.org/en/general-information/index/>
9. Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Международни договори и право на ЕС – 2020. Изд. Сиби, 2020.
10. Организации с нестопанска цел 2020. Изд. Сиби, 2020.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Димитров, В. Спортно право. НСА ПРЕС, 2016.
2. Захариев, З. Сборник нормативни документи. НСА ПРЕС, 2016.
3. Повил, П. Спортни федерации. Правен режим. ИК „Пропелер“, С., 1999.
4. Захариев, З. Структура на спортното управление. „Спорт и наука“. Извън. бр. № 1/2015.
5. Захариев, З. Актуални проблеми на публично правните регулации в управлението на спорта. „Спорт и наука“, Извън. бр. № 1/2013.
6. Овчаров, М. Престъпленията против спорта по българското наказателно право. Изд. Сиби, 2019.
7. Иванова, Р. Попова, В. Стамболиев, О. Мингова А. Сталев, Ж. Изд. Сиела. Българско гражданско процесуално право. Десето преработено и допълнено издание (Второ по действащия ГПК), 2020.
8. Голева, П., К. Стойчев. Юридически лица с нестопанска цел. Гражданскоправен режим. Изд. Сиби, 2018.
9. Семов, А. Права на гражданите на Европейския съюз. Том 5: Прилагане на хартата на основните права на ЕС. Изд. УИ „Св. Климент Охридски“, 2021.
10. Драганов, Ж. Интелектуална собственост и основни права в правото на ЕС. Изд. УНСС, 2019.